

ALGEMEEN

Titel	LEF! jouw geld in beeld
Auteurs	Stichting LEF (leven en financiën)
Uitgever	Stichting LEF (www.lefnet.nl) (info@lefnet.nl)
Jaar van uitgave	2013
Doelgroep	MBO niveau 3 en 4 leerjaar 1 en 2
Korte beschrijving en samenstelling	<p>Project over geld, bedoeld voor lessen leren, loopbaan en burgerschap in het mbo, niveau 3 en 4. Doel is om deelnemers van 15-22 jaar meer inzicht te geven in hun manier van omgaan met geld. Het project bestaat uit vier lesblokken waarin gastlessen worden verzorgd door mensen uit de financiële branche. In deze lessen komen de volgende onderwerpen aan de orde:</p> <p>Blok 1: Leven en financiën: wat zijn jouw doelen?</p> <p>Blok 2: Wat voor consument ben jij ?</p> <p>Blok 3: Financiën: inzicht en inspiratie</p> <p>Blok 4: Jouw LEFplan, persoonlijk financieel plan</p> <p>Tussen de gastlessen door werken de deelnemers onder begeleiding van hun docent uit het bijbehorende werkboek. Enkele onderdelen daaruit zijn: Waar blijft je geld?; Hoe financier jij grote uitgaven?; Wat voor type consument ben jij?; Hoe neem jij financiële beslissingen?; Wat zijn jouw toekomstplannen?; Wat is de relatie tussen jouw leven en jouw financiën? Bij het werkboek hoort een uitgebreide docentenhandleiding. Bij het ontwikkelen van het lesmateriaal zijn de richtlijnen van Centiq uit de basisvisie financiële educatie op het gebied van kennis en inzicht, vaardigheden en bewustzijn als uitgangspunt genomen. Het materiaal sluit aan op de economische dimensie van Loopbaan en Burgerschap en op de vakken economie en maatschappijleer.</p> <p>De LEFmaterialen zijn alleen beschikbaar voor financieel adviseurs die een tweedaagse training hebben gevolgd.</p>
Geanalyseerde onderdelen	<ul style="list-style-type: none"> • Magazine • Handleiding gastdocent
Uitgangspunten en doelstellingen	<p>Visie van LEF:</p> <p>Werken aan een meer financieel betrokken consument in de toekomst begint bij het kind van vandaag</p> <p>Enkele kernwaarden van LEF zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De lessen worden altijd gegeven door vrijwillige gastdocenten uit de praktijk: werkzaam in de financiële sector! 2. Het initiatief wordt breed gedragen door de financiële wereld: minimaal 10 subsidiënten 3. Het U-model van Otto Scharmer ligt ten grondslag aan het leermodel i.p.v. lineair denken.
Korte beschrijving van visie op financiële educatie	<p>LEF verbetert met haar programma de interactie tussen het zichtbare deel en het onzichtbare deel van financiële planning van jongeren (mbo-studenten). Het veld is een sociaal veld, in de klas. Het zichtbare is de inhoud, de informatie, de technische kennis, die ook in reeds bestaande lesprogramma's aan bod komt.</p> <p>In dit programma wordt dit gebracht door mensen uit de praktijk, wat natuurlijk een belangrijke dimensie toevoegt. Met het onzichtbare doelt LEF op de houding, de verwondering en het bewustzijn, die evenzeer onderdeel zijn van een goede financiële planning. Dialoog en gestructureerde reflectie</p>

	vormen daarom een wezenlijk onderdeel van het leermodel, overigens niet alleen voor de leerlingen, maar ook voor de adviseurs voor de klas. Beide elementen zijn immers ook belangrijk voor een goed advies.
--	---

INHOUDELIJKE ASPECTEN

Kennis en inzicht

Alle vier de leerdoelen op het gebied van kennis en inzicht worden 'genoemd' of 'expliciet behandeld'. De nadruk ligt op de balans tussen '*inkomsten en uitgaven*' en '*geld verdienen met werken*'. Ook onderwerpen als '*lenen*' en '*sparen*' worden aangeboden en kunnen door middel van de voorbeelden bijdragen aan inzichten in het nut en noodzaak van het sparen en de consequenties van het lenen.

Onderwerpen als '*belasting en sociale verzekeringen worden van 'salaris' afgetrokken*' en '*zwart en wit verdienen*' worden niet of nauwelijks genoemd.

Vaardigheden

Voor het mbo zijn in de basisvisie Financiële Educatie leerdoelen onderscheiden naar leerdoelen die bijdragen aan:

- o de individuele (financiële) ontwikkeling;
- o de professionele (financiële) ontwikkeling van de mbo student.

Op deze manier kunnen onderwerpen steeds binnen een herkenbare context voor mbo studenten worden aangeboden; in eerste instantie in de 'dagelijkse', persoonlijke leefwereld en in tweede instantie binnen de beroepscontext van de mbo-opleiding.

Het LEF materiaal scoort vooral op de persoonlijke (financiële) ontwikkeling en legt daarbij de basis voor de verdere ontwikkeling van de zgn. beroepsmatige kwalificaties.

De vaardigheid '*zicht op uitgavenpatroon ten aanzien van uitgaan, mobiele telefonie en kleding*' wordt volledig gedekt.

Ook de vaardigheden '*evenwicht behouden tussen inkomsten, uitgaven, bezittingen en schulden*' en '*inkomsten en uitgaven in balans houden zodat geen grote tekorten ontstaan*' worden volledig gedekt. In blok 4 worden de eerste aanzetten gegeven voor het '*voeren van een actieve administratie*'. Op basis van het gemaakte huiswerk (blok 2 opdracht Wat zijn jouw doelen?) worden mbo studenten in blok 4 uitgedaagd een eigen financiële planning te maken waarbij aandacht wordt besteedt aan de beginsituatie, de doelen, de spaarstappen en de uitdagingen.

De bijgevoegde tabbladen kunnen door de studenten gebruikt worden voor een (eerste) ordening van de financiële administratie.

De voorbeelden van de financieel adviseur dragen bij aan de leerdoelen t.a.v. de financiële vaardigheden '*zorgen voor inkomen en/of activa*', '*problematische schulden*' en '*financiën bij veranderingen van privé en/of zakelijke omstandigheden of levens- of ontwikkelfase aanpassen*', maar blijven beperkt tot het 'benoemen van de vaardigheid'. De diverse websites zoals www.nibudjong.nl of www.lefnet.nl leveren de studenten wellicht een aantal digitale hulpmiddelen waarmee hij de geformuleerde vaardigheden kan trainen.

Bewustzijn

Via opdrachten wordt een expliciete bijdrage geleverd aan 'het bewust worden van het consumptiegedrag'. De onderwerpen die een bijdrage leveren aan de dekking van het leerdoel 'financiële zaken regelen' ('spaarregelingen en kredietvormen afstemmen op budget en persoonlijke en/of professionele wensen') worden alleen 'benoemd'.

Ten slotte wordt het leerdoel 'kostenbewustzijn (zowel privé als professioneel)' met name de onderdelen 'kostenreductie' en 'afweging kosten en baten' benoemd.

DIDACTISCHE ASPECTEN

De LEF handleiding is min of meer ontleend aan het didactisch model van Van Gelder¹ en biedt de gastdocent veel aanwijzingen op de diverse didactische aspecten. Zo worden er per blok doelstellingen geformuleerd die gerelateerd kunnen worden aan de leerdoelen Financiële Educatie. Deze relatie is echter niet expliciet verwoord. Er wordt veelvuldig verwezen naar aanvullende digitale leermiddelen. Een groot deel van de inhoud van de lesblokken wordt daar zelfs door bepaald. In zowel de handleiding als in (de bijlage van) het werkboek staan veel verwijzingen naar websites van o.a. het Nibud, BKR, zelfjeschuldenregelen).

Per lesblok(item) is een tijdsindicatie opgenomen.

De keuze voor het U-model van Otto Scharmer biedt zowel de gastdocent als de mbo studenten een goede leidraad om op een gestructureerde manier te komen tot de realisatie van een eigen financiële planning. LEF heeft voor de diverse blokken aanwijzingen en werkvormen gekozen die zowel individueel en/of in (kleine) groepen gebruikt kunnen worden. Er wordt vooral 'gestuurd' op de meningsvorming en het maken van eigen keuzen van de individuele mbo student.

Wat helaas ontbreekt aan het materiaal is enige vorm van (tussentijdse en/of eind)evaluatie. Hierdoor is het bijna niet mogelijk het effect bij zowel de studenten direct na de lessencyclus of vrij snel daarna te meten. Veel mbo studenten vinden het prettig een indicatie te krijgen van de mate waarin hun (financiële) kennis en/of vaardigheden zijn toegenomen. Door middel van een afzonderlijke toets of prestatie-indicatoren die gekoppeld zijn met de eigen planning zoals dat in blok 4 wordt aangeboden, kan dit alsnog gerealiseerd worden.

Conclusies

De analyse laat zien dat het LEF materiaal op de meeste onderwerpen bijdraagt aan de financiële kennis/inzicht, de vaardigheden en het bewustzijn. Het gaat daarbij vooral om onderwerpen die nauw verwant zijn aan de mbo student als persoon en zijn/haar huidige persoonlijke leefomstandigheden.

Een kritische noot naar het studentenmateriaal is dat het materiaal de neiging heeft om een aantal onderwerpen aan te bieden die (te) ver van het doel van deze lessencyclus 'het opstellen en werken met een financiële planning' staan. In de handleiding wordt aangegeven dat er maximaal 4 x 1 1/2 uur aan deze lessencyclus besteed kan worden.

¹ Didactisch model